

MAPOVACÍ STUDIE V RÁMCI PROJEKTU „PŘESHraničNĚ NA TŘINECKU“

OBSAH:

1. Vymezení mapovací studie.....	2
2. Místní kontext Třinecka	3
2.1 Kultura spolupráce	3
2.2 Geografické vymezení.....	3
2.3 Infrastruktura	6
2.4 Demografické vymezení.....	8
2.5 Hospodářství Třinecka	12
2.6 Trh práce a nezaměstnanost.....	15
2.7 Vzdělávací sektor	20
2.8 Cestovní ruch.....	21
2.9 Fenomén ESÚS TRITIA	23
3. Fenomén pohraničí	28
3.1 Obecná situace v EU	28
3.2 Dotazníkové šetření v regionu Třinecka.....	30
4. Přeshraniční spolupráce v Eurodistriktu Štrasburk – Ortenau.....	33
4.1 Struktura Eurodistriktu	34
4.2 Hlavní oblast činnosti ESÚS Eurodistrikt Štrasburk - Ortenau.....	34
4.3 Nástroje ulehčující spolupráci v oblasti trhu práce	35
4.4 Zhodnocení spolupráce v Eurodistriktu.....	36
Závěry a souvislosti.....	38

1. Vymezení mapovací studie

Mapovací studie je zpracovávána v rámci projektu „Přeshraničně na Třinecku - rozvoj místního partnerství Třinecka pro vznik přeshraničního trhu práce“, který je realizován s finanční pomocí OP lidské zdroje a zaměstnanost, spolufinancovaného EU a českým státním rozpočtem.

Mapovací studie je zpracovávána předkladatelem projektu, Institutem EuroSchola, a jeho partnery, jimiž jsou:

Čeští partneři:

HRAT, s.r.o.

Regionální rada rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci

Zahraniční partneři:

Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej Olza (PL)

Rozvojová agentura Žilinského samosprávného kraja, n.o. (SK)

Euro-Institut (DE)

Mapovací studie byla zpracována jako podklad pro pozdější zpracování Akčního plánu vzniku přeshraničního trhu práce na Třinecku. Má poskytnout vstupní informaci pracovní skupině, která bude tento akční plán pracovat. Obsahuje rovněž informaci o přeshraničním trhu práce v jedné z částí Horního Rýna, francouzsko-německo-švýcarského přeshraničního regionu, z jehož území chceme získat inspiraci pro území Třinecka.

Mapovací studie byla zpracována v časovém rozmezí srpen 2013 až leden 2013. Jejimi hlavními autory jsou Hynek Böhm a Michal Banot, přičemž ostatní členové pracovní skupiny poskytli podklady a oponentní názory. **Datová a popisná část studie čerpá z dokumentu Strategie rozvoje 2011 – 2020, zpracovaného pro partnera Regionální radu rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci dalším partnerem projektu, HRAT Třinec s.r.o.**

2. Místní kontext Třinecka

2.1 Kultura spolupráce

Třinecko je regionem, který má více než dvacetiletou tradici vzájemné spolupráce. Ta je koordinována jedním z partnerů projektu, Regionální radou rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci. Pro strategické plánování je na Třinecku používán Koordinační program spolupráce (KPS). Jde o proces strategického plánování, který se snaží plánovat rozvoj území a svým obsahem přispívá k definování vize regionu, odhalování příležitostí a silných stránek za účelem jejich přetváření v uskutečňované záměry. Cílem je charakteristika dotčeného území, analýza potřeb a snaha o koordinovaný a jednotný přístup k plánování a využití potenciálu pro trvale udržitelný rozvoj regionu.

Tento strategický program měl v roce 2001 podobu strukturované rozvojové strategie, je průběžně aktualizován a navazuje na již rozčleněné prioritní oblasti původní koncepce s přihlédnutím na již úspěšně realizované aktivity, nové příležitosti a zejména nové potřeby území. Hlavním výstupem je koncepční rozvojový dokument, který formuluje konkrétní dlouhodobé cíle a opatření, jejichž realizace by měla vést k trvalému rozvoji území, a stává se vodítkem pro projekty obcí, podnikatelských subjektů a dalších subjektů regionu při společném úsilí o rozvoj území a kvality života obyvatel.

2.2 Geografické vymezení

Pro potřeby projektu a tedy i mapovací studie zahrnuje region Třinecka města a obce sdružené v Regionální radě rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci (Bocanovice, Bukovec, Bystřice, Český Těšín, Dolní Lomná, Hnojník, Horní Lomná, Horní Tošanovice, Hrádek, Hřčava, Jablunkov, Komorní Lhotka, Košařiska, Mosty u Jablunkova, Návsí, Nýdek, Písečná, Ropice, Řeka, Smilovice, Střitěž, Třanovice, Třinec, Vělopolí, Vendryně). Tento region zahrnuje celkem v 24 obcích okresu Frýdek-Místek a město Český Těšín ležící v okrese Karviná. Pro potřeby mapovací studie bude specifická role Českého Těšína speciálně vyčleněna. Všechny obce náleží k Euroregionu Těšínské Slezsko – Śląsk Cieszyński.

Geograficky se region nachází v **nejvýchodnější části České republiky**. Jeho území se rozkládá v **Jablunkovské brázdě v údolí řeky Olše, Slezských Beskydech na severovýchodě, v Jablunkovském mezihoří na jihu a na západě zasahuje do Moravskoslezských Beskyd**. Vymezený region leží v **Moravskoslezském kraji** a spadá od začátku roku 2003 pod správu obcí s rozšířenou působností III. stupně Jablunkov, Třinec, Český Těšín a částečně i Frýdek-Místek. Region je součástí okresů Frýdek-Místek a Karviná v Moravskoslezském kraji, který je zároveň i územní jednotkou NUTS II – Moravskoslezsko. Hranice regionu se z velké části kryjí s hranicemi státními, na jihu sousedí se Slovenskem a na východní straně s Polskem. Celý region leží v nejvýchodnější části České republiky, Bukovec je její nejvýchodnější obcí a Jablunkov jejím nejvýchodnějším městem.

Umístění regionu v rámci Moravskoslezského kraje

Oblast východní části Těšínského Slezska je přirozeným regionem, který k sobě poutá především svou polohou v údolí řeky Olše a společným historickým vývojem v rámci celého území Těšínského Slezska. Poloha regionu je netradiční svou lokalizací v pohraničí, v tomto případě dokonce na rozhraní tří zemí. V rámci České republiky jej lze co do jeho „příhraniční exponovanosti“ srovnávat pouze s Hrádkem nad Nisou, jeho okolím a Břeclavskem.

Region je nejvýchodnější částí České republiky, nikoliv však historického Těšínska, jehož byl vždy součástí, tím je region města Bielsko, nyní součást dvojměstí Bielsko-Biala (Biala je již v Malopolsku), ležící ve Slezském vojvodství. Stejně jako Frýdek-Místek je toto město řekou rozděleno mezi dvě historické země.

Celý region a především jeho jižní centrum Jablunkov má strategicky mimořádně exponovanou polohu. „Ovládá“ Jablunkovskou brázdou, širokou plochou sníženinu řeky Olše mezi Moravskoslezskými a Slezskými Beskydami. Bezprostředně v prostoru města

Jablunkova se široké údolí dělí do dvou směrů. K severovýchodu, proti proudu řeky Olše, se nad Bukovcem uzavírá, řeka je sevřena do úzkého kaňonu, členitě modelované jižní stráně však přes vsi Istebna a Koniaków umožňují přístup do široké kotliny řeky Soly, ovládané městem Żywiec, tedy do jihozápadního cípu Malopolska (Haliče). Mnohem významnější je ovšem údolí Oselnice, které pokračuje od Jablunkova k jihu a po 7 km končí Jablunkovským průsmykem (607 m.n.m.). Tvoří předěl mezi Beskydami (Skalka 932 m.n.m.) a

Jablunkovským mezihořím (Girová, 840 m.n.m.), které skutečně odděluje Moravskoslezské, Slezské a Kysucké Beskydy. Nynější i historická hranice Těšínska (Zemí Koruny české) a Uher (Slovenska) neprochází průsmykem, ale přibližně o 2 km jižněji pod odersko-dunajským rozvodím. Protože z jižního předpolí průsmyku klesá jednak údolí potoka do Svrčinovce (kde ústí do Čierňanky), jednak je odtud snadno dostupné jihozápadněji probíhající údolí Milošovského potoka, bylo opevnění průsmyku, známé Jablunkovské šance, vybudováno na nejvyšším místě obou směrů (607 m.m.m.), takže umožňovalo dokonalou kontrolu tohoto horského přechodu.

Z hlediska územně-správního členění se současnému vymezení regionu blížil nejvíce politický okres Český Těšín, který měl dva soudní okresy – Český Těšín a Jablunkov. Ten existoval pouze v meziválečném období po rozdělení Těšínska v roce 1920. **Region se nalézal na rozhraní tří zemí, s každým z přiléhajících regionů Polska a Slovenska byl po určité době na území jednoho státního útvaru.** Jedním z kritérií při dělení Těšínského Slezska v roce 1920, které bylo až do tohoto roku územně jednotné, byla i existence Košicko-Bohumínské dráhy, která byla nezbytná pro zachování dopravního spojení se Slovenskem. Sousední obec Istebna, ležící v Polsku, byla až do rozdělení Těšínska v roce 1920 součástí soudního okresu Jablunkov.

Pro polské i slovenské obce, ležící v sousedství Jablunkovska, je Jablunkov nejbližším městem. Existující vazby na sousední regiony obou zemí tak významně ovlivňují i přeshraniční spolupráci. Přesto že zájmové území je vymezeno účelově a založeno na dobrovolném členství jednotlivých obcí, tvoří poměrně přirozený region, až na výjimky (Horní Tošanovice, Třanovice, které patří k obci s rozšířenou působností Frýdek-Místek a Chotěbuz jako součást ORP Český Těšín není ve vymezeném regionu).

Na území regionu žilo k 1.1. 2006 celkem 102 430 obyvatel, z toho 69 516, tedy asi 60 % ve městech Třinec, Český Těšín a Jablunkov. Tato tři města jsou zároveň obcemi s rozšířenou působností. Z ostatních obcí jsou největší Bystřice s více než 5 tisíci obyvateli a Mosty u Jablunkova, Vendryně a Návší s téměř 4 tisíci obyvatel. Podle rozlohy jsou největší města Třinec a Český Těšín a dále obce v hornatých oblastech Beskyd – Mosty u Jablunkova, Dolní a Horní Lomná a Nýdek. **Celková rozloha regionu je téměř 459 km², což představuje 8,5 % rozlohy Moravskoslezského kraje.**

Mapa Třinecka

2.3 *Infrastruktura*

Region Třinecka má z hlediska dopravy v Moravskoslezském kraji velmi významnou polohu, **komunikace mezinárodního významu v kraji E75 a E462 procházejí právě regionem, kde se navíc kříží v Českém Těšíně, který je nejvýznamnějším dopravním uzlem v Moravskoslezském kraji a druhým nejvýznamnějším na Moravě a ve Slezsku.** Prostorové uspořádání a hustota silniční sítě v regionu jsou podmíněny především poměrně členitým reliéfem, který navíc zvyšuje nároky na pravidelnou údržbu komunikací.

Od roku 2006 došlo k výraznému posunu v oblasti realizovaných obložek silnic, dostavby silnice 1/48 a zahájení realizace optimalizace tratě v rámci třetího železničního koridoru.

2.3.1 Silniční doprava

Komunikační osu silniční sítě regionu tvoří mezinárodní komunikace I. třídy číslo 11. Její trasa je Šumperk – Rýmařov – Bruntál – Opava – Ostrava - Havířov - Český Těšín – Třinec - Jablunkov – Mosty u Jablunkova, státní hranice. Silnice I/11 v úseku Český Těšín – Mosty u Jablunkova propojuje dva evropské tranzitní dopravní koridory, které vedou ze severu na jih Evropy – jedná se o multimodální koridor V (važský koridor) a multimodální koridor VI. B (Moravská brána). Toto historické propojení evropských dopravních koridorů vede údolím Olše a Kysuce přes Jablunkovský průsmyk.

Problémem silniční sítě, zvláště silnic I. třídy je silná mezinárodní i regionální nákladní a osobní doprava, která v důsledku chybějící kapacitní páteřní dopravní infrastruktury má vliv na stále rostoucí intenzitu dopravy a zátěž spojenou s kamionovou přepravou.. Na potřebu řešení situace v dopravě má vliv nárůst dopravy v souvislosti s výstavbou průmyslové zóny v Třinci – Balínách a potřebou dopravního spojení automobilky KIA v Žilině s automobilkou Hyundai v Nošovicích.

Silniční síť v regionu doplňují komunikace II. a III. třídy, zajišťující napojení okolních obcí na tahy I/11 a I/48. Silnice II. třídy slouží především jako významné spojnice silnic I. třídy. Silnice II/474 propojuje I/48, I/68 a I/11. Komunikace II/468 a II/476 tvoří páteř dopravy ve městě Třinci, kde se navzájem křížují a navazují na silnici I/11 a na hraniční přechod Horní Lištná-Leszna Górna. Silnice III. třídy a místní komunikace mají funkci především spojovací a dopravně obslužnou.

Mnohé z nich jsou důležité z hlediska přístupnosti k atraktivitám cestovního ruchu v regionu (především údolí Lomné, Hlučové). Na území regionu se nachází celkem šest silničních hraničních přechodů. Dva jsou na území Mostů u Jablunkova – Mosty u J. – Svrčinovec (SK) a Šance – Milošová (SK), další z Bukovce do Jasnovic v Polsku, Horní Lištná-Leszna Górna (PL) a Český Těšín-Cieszyn(PL).

2.3.2 Železniční doprava

Územím regionu prochází mezinárodní dvoukolejná elektrizovaná trať Českých drah č. 320 (Bohumín - Čadca), je zařazena do III. tranzitního koridoru Českých drah, který navazuje v Dětmovicích na již dokončený II. tranzitní koridor. **Z hlediska osobní a nákladní dopravy je tento traťový úsek nejvýznamnějším železničním spojením se Slovenskou republikou. Prochází průmyslovou oblastí s velmi silnou nákladní i osobní dopravou, kde lze předpokládat budoucí zvýšení kapacit.**

Trat' č. 320 náleží k nejdůležitějším v republice, má mezinárodní význam a je nejvýznamnější železniční dopravní trasou spojující Českou republiku a Slovensko. Po rozdělení Československa se její význam kvůli omezení počtu projíždějících spojů snížil, část vlakových spojů nepřejíždí státní hranici a výchozí či koncová stanice je nejčastěji v Mostech u Jablunkova a Jablunkově. Trať prochází členitým terénem se stoupáním a v místě Jablunkovského průsmyku je trať vedena dvěma souběžnými tunely v nadmořské výšce 606 m. Tato trať je součástí třetího železničního koridoru. Jeho trasa se na území Moravskoslezského kraje do značné míry překrývá s již dokončeným II. koridorem.

Z hlediska přeshraničního trhu práce na Třinecku je zapotřebí konstatovat, že zejména silniční spojení na Slovensko a železniční spojení do Polska potřebují značná vylepšení. **Systém přeshraniční hromadné dopravy osob pak, s výjimkou vlaků na trati č. 320 Bohumín – Čadca, prakticky nefunguje.**

2.4 Demografické vymezení

2.4.1 Počet obyvatel a věková struktura

V roce 2009 žilo v regionu 102 267 obyvatel. Počet obyvatel zaznamenal hlavně ve větších městech negativní vývoj. Naopak v obcích dochází k nárůstu obyvatelstva. Výborně si stojí např. Bystřice a Vendryně. Zmíněný ukazatel se vyvíjí v souladu se současným trendem deurbanizace.

Dále **roste index stáří**. Ten charakterizuje věkovou strukturu a stárnutí obyvatelstva, tj. počet 65letých a starších na 100 dětí ve věku do 14 let. Nižší hodnota znamená vždy příznivější stav, tedy vyšší podíl předproduktivního obyvatelstva. V regionu je jeho hodnota mírně vyšší při porovnání s krajem a výrazně nižší při porovnání s Českou republikou.

Nejstarší obyvatelstvo má tradičně Komorní Lhotka, dále pak Nýdek. Tato skutečnost však může být ovlivněna existencí domovů pro seniory. Tento jev se projevuje zejména v malých obcích a počet 65letých a starších pak výrazně převyšuje počet dětí do 14 let věku. **Celkově však má region příznivou věkovou strukturu, především při porovnání s krajem i Českou republikou.**

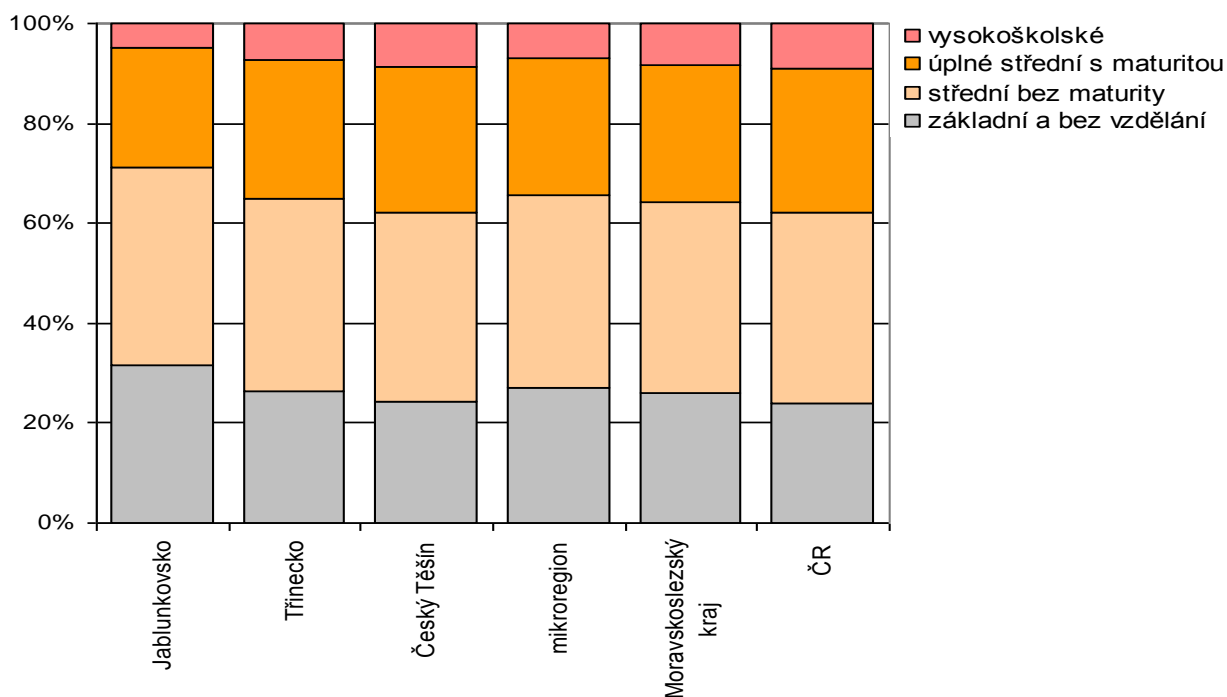
Tabulka: Struktura a charakteristiky obyvatelstva podle věku k 31. 12. 2009

Obec	Počet obyvatel	Průmě rný věk	Obyvatelstvo ve věku			Index stáří
			0–14	15–64	65 <	
Bocanovice	441	38,5	72	311	58	80,5
Bukovec	1 383	36,7	251	969	163	64,9
Bystřice	5 252	40,2	822	3 612	818	99,5
Český Těšín	25 499	39,7	3 680	18 407	3 412	92,7
Dolní Lomná	864	39,4	144	602	118	81,9
Hnojník	1 471	41,3	213	999	259	121,5
Horní Lomná	371	39,0	53	263	55	103,7
Horní Tošanovice	517	39,0	75	376	66	88,0
Hrádek	1 781	39,5	270	1 260	251	92,9
Hrčava	253	40,0	35	178	40	114,2
Jablunkov	5 665	39,0	898	3 948	819	91,2
Komorní Lhotka	1 187	43,2	169	776	242	143,1
Košařiska	391	38,8	68	279	44	64,7
Mosty Jablunkova	3 936	40,5	569	2 737	630	110,7
Návsí	3 877	39,3	604	2 707	566	93,7
Nýdek	1 973	41,5	266	1 358	349	131,2
Písečná	891	37,5	141	641	109	77,3
Ropice	1 464	39,4	226	1 017	221	97,7
Řeka	473	41,0	59	341	73	123,7
Smilovice	691	39,9	105	487	99	94,2
Střítež	1 013	38,7	157	711	145	92,3
Třanovice	1 020	39,1	183	671	166	90,7
Třinec	37 405	41,0	5 215	26 088	6 102	117,0
Vělopolí	278	37,7	53	181	44	83,0
Vendryně	4 171	40,1	673	2 848	650	96,5
Region	102 267	39,6	15 001	71 767	15 499	97,9
Moravskoslezský kraj	1 247 373	40,4	177 937	883 792	185 644	104,3
ČR	10 506 813	40,6	1 494 370	7 413 560	1 598 883	106,9

2.4.2 Vzdělanostní struktura

Při porovnání s Moravskoslezským krajem má region **nepříznivou vzdělanostní strukturu obyvatelstva**. Vyšší je počet obyvatel starších 15 let se základním nebo neúplným středoškolským vzděláním, naopak nižší je zastoupení vysokoškolsky vzdělaných lidí. Nejnižší stupeň vzdělanosti v regionu je na Jablunkovsku, kde podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel dosahuje polovičních hodnot při porovnání s Českou republikou, některé periferní horské obce mají podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel jen mírně přesahující jedno procento.

Graf Vzdělanostní struktura regionu

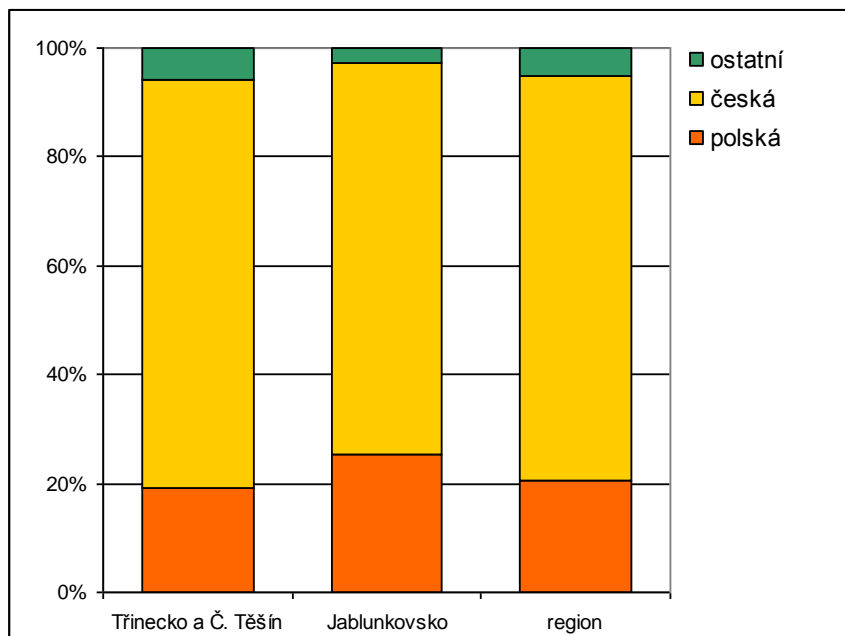
2.4.3 Národnostní složení obyvatelstva

Národnostní složení obyvatelstva je specifické, **významnou úlohu zde hraje především polská národnostní menšina**. Tento stav je v souladu s historickým vývojem regionu Těšínského Slezska, kde se prolínaly české i polské vlivy a před 2. světovou válkou i výrazný vliv německé národnostní menšiny. Většina obyvatelstva až do rozdělení Těšínska byla polské národnosti, ve větších obcích a městech tvořili menšinu Němci, většinu však představovali pouze v Těšíně (63,9 % v roce 1910).

Národnostní struktura obyvatel se vždy odvíjela podle zlomových událostí v dějinách Těšínska – období před 1. světovou válkou a dělením Těšínska, složité meziválečné období, období po válce a současná situace.

Největší podíly obyvatelstva polské národnosti jsou hlavně oblasti mezi Třincem a Jablunkovem, což v regionu představují obce Hrádek, a Košařiska, kde přesahuje tento podíl hranici 40 %, Hrádek je obcí s největším podílem obyvatelstva polské národnostní menšiny (42,8 % v roce 2001) v České republice. **Nejvíce polského obyvatelstva však žije v samotném Třinci (6892).**

Graf 3 Národnostní struktura regionu v roce 2001

2.4.4 Pohyb obyvatelstva

Při sledování přírůstku počtu obyvatel můžeme pozorovat pozitivní vývoj na Třinecku a negativní na Českotěšínsku. Na Třinecku je to zejména díky přistěhování obyvatelstva, konkrétně pak do obcí (výše je již uvedeno, že počet obyvatel v Třinci každoročně klesá). Naopak přirozený přírůstek díky porodnosti vykazuje negativní vývoj, vyjma roku 2009. Českotěšínsko vykazuje výrazný odliv obyvatel stěhováním, skóre alespoň částečně zlepšuje přirozený přírůstek v letech 2008 a 2009. Jablunkovsko od roku 2008 zaznamenává mírný kladný přírůstek, avšak i zde se projevuje stěhování obyvatel z tohoto území.

Jak již bylo řečeno, roste počet živě narozených, a to každoročně ve všech třech oblastech. Pouze na Českotěšínsku je zaznamenán v roce 2009 začínající pokles. Na Třinecku převládá

počet přistěhovalých nad počtem vystěhovalých, na Jablunkovsku kromě roku 2008 však již převládá počet vystěhovalých. Tento jev je bohužel výrazný na Českotěšínsku.

2.5 Hospodářství Třinecka

Region Těšínska, Třinecka a Jablunkovska je tvořen 24 obcemi z okresů Frýdek – Místek a Karviná. Z údajů vedených ČSÚ vyplývá, že k 31. 12. 2009 žilo na vymezeném území 101 376 obyvatel, 45,7 % těchto osob se řadí mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Míra nezaměstnanosti regionu, která k 30. 9. 2010 činila 8,1 %, se v minulých letech pohybovala nad průměrem České republiky.

Ekonomika regionu je rozdělena na tři sektory, které se od sebe liší druhem ekonomické činnosti:

- **primární sektor** (zemědělství, rybolov, lesní hospodářství),
- **sekundární sektor** (zpracovatelský průmysl a stavebnictví),
- **terciární sektor** (sektor služeb).

V ekonomice regionu jednoznačně vyniká sektor průmyslu, v tomto odvětví je zaměstnáno přes 52 % ekonomicky aktivních obyvatel. V sektoru služeb, které mají největší podíl na tvorbě hrubého domácího produktu, je zaměstnáno 41,3 % osob a nejméně zaměstnaných nalezneme v primárním sektoru, tedy v zemědělství a lesnictví.

Celkový počet podnikatelských subjektů zaregistrovaných v Registru ekonomických subjektů (RES) a jejich přepočtení na tisíc obyvatel je jedním z několika ukazatelů, kterými lze charakterizovat úroveň podnikatelského prostředí (mikroprostředí).

Tabulka: Počet podnikatelských subjektů v ČR, Moravskoslezském kraji a ve správním obvodu Třinec, Jablunkov a Český Těšín k 31. 12. 2009, přepočtených na tisíc obyvatel

Ukazatel	ČR		MSK		Třinec		Český Těšín		Jablunkov	
	Σ	Na 1000 oby v.	Σ	Na 1000 oby v.	Σ	Na 1000 oby v.	Σ	Na 1000 oby v.	Σ	Na 1000 oby v.
Počet obyvatel	10 506 813		1 247 373		57 306		25 499		22 512	
Celkový počet podnikatelských subjektů (RES)	2 570 611	245	241 103	193	9 659	168	5 023	197	3 250	144

Z toho počet fyzických osob	1 839 233	175	194 923	156	7 896	137	3 912	153	2 714	120
Z toho počet právnických osob	344 736	33	46 180	37	984	17	606	23	222	9

Zdroj: ČSÚ – Krajská správa Ostrava

Počet podnikatelských subjektů v regionu přepočtených na tisíc obyvatel je na dvou třetinách celorepublikového průmětu, což je dáno existencí dominantního zaměstnavatele, jímž jsou Třinecké železárny a.s. V roce 2009 zaměstnávaly 5 319 zaměstnanců. Jejich existence je pozitivním přínosem pro rozvoj návazných podnikatelských aktivit, a tím pádem pro rozvoj regionu, negativní stránkou věci je velká závislost ekonomického prostředí na situaci v Třineckých železárnách.

Mezi další velké organizace patří podniky zabývající se hutnickým a strojírenským průmyslem, většinou se jedná o dceřiné společnosti Třineckých železáren (např. Slévárny Třinec, a. s.). V regionu však nalezneme také významné zaměstnavatele, kteří působí v jiných odvětvích, a to např. Walmart, a. s., který vyrábí a distribuuje vitamínové přípravky a léčiva, Nemocnice Třinec, Město Český Těšín.

2.5.1 Největší zaměstnavatelé na Třinecku

Tabulka: největší zaměstnavatelé na Třinecku

Název společnosti	Velikostní kategorie dle počtu zaměstnanců	Předmět podnikání
Třinecké železárny a. s.	5 000–9 999	Výroba kovů vč. hutního zpracování
Nemocnice Třinec	1 000–1 499	Zdravotnictví
Bezpečnostní agentura IBIS s. r. o.	500–999	Bezpečnostní a pátrací činnost, činnost soukromých bezpečnostních agentur
D 5, akciová společnost, Třinec	500–999	Výroba strojů a zařízení
Slévárny Třinec, a. s.	500–999	Odlévání železa
Strojírny Třinec, a. s.	500–999	Výroba strojů a zařízení
Slezská diakonie	500–999	Mimoústavní sociální péče
KOVO Třinec s. r. o.	500–999	Výroba kovů vč. hutního zpracování

Nemocnice Podlesí a. s.	500–999	Zdravotnictví
ENERGETIKA Třinec, a. s.	250–499	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, páry a teplé vody, výroba chladu
KOVONA SYSTEM, a. s.	250–499	Velkosériová kovovýroba
Nehlsen Třinec, s. r. o.	250–499	Činnosti v oblasti nakládání s odpady, údržby místních komunikací, veřejného osvětlení a správy a údržby hřbitovů
Město Třinec	250–499	Státní správa včetně hospodářské a sociální politiky
STEELTEC CZ, s. r. o.	250–499	Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků kromě výroby strojů a náradí
WALMARK, a. s.	250–499	Výroba léčiv, chemických a rostlinných produktů pro lékařské účely, vaty a obvazových prostředků
MORAVIA STEEL a. s.	250–499	Velkoobchod a zprostředkování obchodu /kromě motorových vozidel/
DONGHEE Czech s. r. o.	250–499	Výroba motorových vozidel a jejich příslušenství
Město Český Těšín	200–249	Státní správa včetně hospodářské a sociální politiky

Zdroj: Úřad práce ve Frýdku-Místku

Důležitým aspektem současnosti je také vznik či rozšiřování nových a stávajících průmyslových zón. Na území regionu se nacházejí tři významné, a to průmyslová zóna Třinec – Baliny, Český Těšín – Pod zelenou a Venkovská průmyslová zóna Třanovice. Vybudováním těchto zón vznikly nové pracovní příležitosti pro obyvatele regionu (především pro obyvatele správního obvodu Jablunkov, ve kterém nezůstal žádný dominantní zaměstnavatel).

Další nově vystavěnou **strategickou průmyslovou zónou jsou Nošovice**. Moravskoslezský kraj ji připravil pro světového výrobce automobilů – společnost Hyundai Motor Manufacturing Czech. Tato zóna se sice nachází mimo území regionu Těšínska, Třinecka a Jablunkovska, ale za prací sem dojíždí velké množství pracujících z celého regionu.

2.5.2 Zemědělství a lesnictví

Vzhledem k tomu, že region patří k oblastem s převažujícími mírně teplými až chladnými klimatickými podmínkami, není zde vytvořeno vhodné zázemí pro zemědělskou výrobu. Zemědělská činnost je také omezována výskytem nepříliš úrodné půdy nebo půdy ohrožené

erozí a členitý reliéf ztěžuje přístupnost mechanizační techniky. Díky těmto okolnostem je výroba zatížena vyššími náklady oproti jiným příhodnějším oblastem, což může pro zemědělsky zaměřené subjekty znamenat konkurenční nevýhodu na trhu se zemědělskými produkty.

Významný podíl orné půdy mají níže položená a méně členitá území na severu regionu (např. obce Hnojník, Horní Tošanovice, Ropice, Třanovice). Lepší podmínky jsou zde pro živočišnou výrobu, ve které převládá pastevní chov skotu a ovcí.

Lesní porosty pokrývají téměř 50 % plochy území regionu. Nadprůměrné zalesnění mají především obce ve správním obvodu Jablunkov – Bukovec, Dolní Lomná, Horní Lomná, Hrádek, Hřčava, Košařiska, Mosty u Jablunkova, Nýdek a Písek. Většina lesů v regionu je ve vlastnictví státu, státní lesy náleží do správy Lesů České republiky.

Jak již bylo zmíněno, v primárním sektoru je zaměstnáno pouze 6,4 % ekonomicky aktivních obyvatel.

2.6 Trh práce a nezaměstnanost

2.6.1 Nezaměstnanost

Při srovnání míry nezaměstnanosti v roce 2006 a v současné době můžeme pozorovat, že míra nezaměstnanosti téměř ve všech obcích klesla. Za zmínku stojí zejména Bocanovice, Hřčava, Návší, kde nezaměstnanost klesla až o více než 7 procentních bodů.

Solidně si stojí také Smilovice, Dolní Lomná či Český Těšín. Naopak Košařiska dosahují stejné nezaměstnanosti jako před čtyřmi lety. Vělopolí a Komorní Lhotka dokonce dosahují větší nezaměstnanosti. **Na tento stav lze nahlížet pozitivně.**

Tabulka: Míra nezaměstnanosti v obcích regionu (v %)

Obec	Míra nezaměstnanosti k 30.6.2006	Míra nezaměstnanosti k 31.12.2011	Rozdíl	Volná místa
Bocanovice	10,5	6,3	-4,2	0
Bukovec	11	7,6	-3,4	0
Bystřice	9,4	5,5	-3,9	6
Český Těšín	17,7	11,1	-6,6	54
Dolní Lomná	15,5	8,8	-6,7	2

Hnojník	9,9	6,7	-3,2	0
Horní Lomná	18,9	17,8	-1,1	0
Horní Tošanovice	14,6	10,0	-4,6	0
Hrádek	8,4	7,5	-0,9	0
Hrčava	20,2	14,3	-5,9	1
Jablunkov	11,9	6,5	-5,4	10
Komorní Lhotka	7	4,9	-2,1	6
Košářska	9,8	6,9	-2,9	1
Mosty u Jablunkova	12,3	6,4	-5,9	1
Návsí	10,9	6,9	-4,0	1
Nýdek	11,4	8,6	-2,8	0
Písečná	10,6	10,9	+0,3	0
Ropice	10	7,6	-2,4	2
Řeka	9,9	7,7	-2,2	5
Smilovice	11,9	5,4	-6,5	2
Střítež	8,2	8,2	0	0
Třanovice	10,1	8,0	-2,1	3
Třinec	11,5	7,2	-4,3	41
Vělopolí	8,6	10,8	+2,2	0
Vendryně	9,2	5,7	-3,5	0
okres Frýdek- Místek	10,4	8,1	-2,3	494
okres Karviná	17,9	13,1	-4,8	834
Moravskoslezský kraj	13	11,2	-1,8	-
ČR	7,7	8,6	+0,8	-

2.6.2 Hlavní jevy zaměstnanosti a trhu práce v regionu:

Vlastní zdroje okresu jsou bohaté na těžbu kamenného uhlí, což ovšem platí pro jeho frýdecko-místeckou část. Výskyt tohoto produktu ovlivnil i existenci hutnictví a potažmo i strojírenství. Zemědělství okresu je orientováno, vzhledem k půdnímu fondu, převážně situovanému v horských oblastech, na chov skotu a prasat a v adekvátních podmínkách i na obilnářství a pěstování řepky.

Světová hospodářská a ekonomická krize se v průběhu roku v některých odvětvích a firmách dále prohlubovala; některé byly zasaženy jen okrajově. Krize se projevovala po celý rok také v hutním odvětví, avšak daleko méně výrazně než u velkých subjektů tohoto odvětví v okrese Ostrava.

Nejvíce ohrožené skupiny na trhu práce okresů a potažmo regionu:

- osoby uvolněné z organizačních důvodů či v důsledku krize (často jde o osoby, které se po dlouhé době zaměstnání poprvé setkávají se situací ztráty zaměstnání)
- osoby dlouhodobě evidované
- osoby nad 50 let věku (specificky osoby nad 55 let věku)
- osoby se ZP
- absolventi škol

Dalšími skupinami jsou osoby dlouhodobou nezaměstnaností ohrožené, jako:

- osoby s délkou evidence delší než 5 měsíců
- osoby s delší dobou neaktivity před evidencí na ÚP (min. 6 měsíců)
- osoby se základním vzděláním
- osoby nad 45 let
- osoby se zdravotními omezeními
- osoby vyžadující zvláštní pomoc
- osoby pečující o dítě do 15 let věku
- těhotné ženy, kojící ženy a matky do devátého měsíce po porodu
- ženy vracející se z MD nebo RD
- osoby s kombinací více znevýhodnění

2.6.3 Zaměstnanost podle kategorií zaměstnavatelů a počtu zaměstnanců

Z hlediska celkové zaměstnanosti došlo v roce 2009 u firem zaměstnávajících 26 a více zaměstnanců a sledovaných úřadem práce Frýdek-Místek, zejména v souvislosti se světovou hospodářskou krizí, k poklesu zaměstnanosti o cca 3 tis. osob.

Nárůst osob samostatně výdělečně činných (dle evidence ČSSZ) se v roce 2003 zastavil, od té doby docházelo k poklesu, s výjimkou I. pololetí 2006. K 1.1.2007 došlo k poklesu OSVČ, zejména v souvislosti se změnou územních obvodů a tím vyčleněním OSVČ, kteří přináleželi k dotčeným obcím. Od roku 2007 do pololetí 2009 docházelo opět k nárůstu a s mírným poklesem koncem roku 2009.

2.6.4 Zaměstnanost polských a slovenských pracovníků

Na trhu práce celého okresu Frýdek-Místek působilo k datu 2.1.2012 2370 občanů Slovenské republiky a 780 občanů Polské republiky. Bohužel, stejně jak je tomu i v dalších evropských přeshraničních regionech, tato čísla již nelze nadále konkretizovat. **Nejsme**

schopni určit, zdali se jedná o občany přilehlých příhraničních částí Polska a Slovenska, sousedících s Třineckem, nebo se jedná o (zejména) slovenské agenturní pracovníky nošovické továrny Hyundai, ani není možné říci, kolik z těchto zaměstnanců působilo na Třinecku. Je však možné očekávat, že šlo o nadpoloviční většinu tohoto počtu – zbylá část zejména slovenských pracovníků pak pracovala na Frýdecku, konkrétně zejména v nošovické továrně Hyundai.

I tak lze konstatovat, že přes 3 150 občanů Polska a Slovenska tvoří na trhu práce okresu Frýdek-Místek, kde bylo na konci roku 2011 88 987 zaměstnaných, 3,5% veškerého počtu zaměstnaných, což je číslo, které převyšuje celoevropský průměr přeshraničního

dojíždění za prací, který byl v roce 2009 kolem 2%. Vzhledem k faktu, že se na Třinecku neobjevuje takové množství atraktivních vysoce kvalifikovaných pracovních pozic, jak tomu je např. v okolí Basileje či Lucemburku, je toto číslo pozoruhodné.

2.6.5 Vývoj hlášených volných pracovních míst

Stav volných pracovních míst však, v porovnání s vývojem nezaměstnanosti, pozitivní není. Největší množství pracovních příležitostí je možné již tradičně nalézt v Třinci, ostatní města – Český Těšín a Jablunkov – již značně pokulhávají. V mnoha obcích nejsou žádné pracovní příležitosti aktuálně v nabídce pracovních úřadů a tak i nadále jsou obyvatelé odkázáni si hledat práci přinejmenším v Třinci.

V září 2010 zaměstnavatelé hlásili úřadu práce nejvíce volných pracovních míst zejména v profesích technik, sběrač odpadků, prodavač, pomocný montážní dělník, projektant, konstruktér, strojní inženýr, číšník – servírka, zámečnick, montážní dělník a obsluha montážní linky. Přičemž ve stejném období požádalo o zprostředkování zaměstnání uchazeči z odvětví obchod, výroba kovů, kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, ubytování, stravování a pohostinství, stavebnictví a výroba potravinářských výrobků

Obecně lze konstatovat, že v průběhu roku 2009 pokračovalo další snižování poptávky, započaté již koncem roku 2008, a to po všech profesích v rámci registru ÚP, včetně těch, o které byl dosud dlouhodobý a početně výrazný zájem, např. v oborech frézař, zámečnick, svářeč, řidič, prodavač, šička apod.

Z hlediska nově pozorovaných tendencí v tomto období nutno zmínit celkové zvýšení intenzity při obsazování hlášených VPM, a to zejména těch s nižšími nároky na kvalifikaci, příp. další odborné předpoklady a znalosti, která byla často obsazována i do několika hodin od nahlášení. Zvýšený zájem o pracovní uplatnění byl pozorován i v oborech a profesích, o které byl dříve zájem ze strany UoZ jen sporadický, resp. žádný. Jednalo se např. o pracovníky

ostrahy, vrátné, finanční poradce a pracovní příležitosti na živnostenský list (kadeřník, účetní) apod.

Také v roce 2009 se vyskytovala na trhu práce poptávka (profese) a na druhé straně relativně vysoký počet UoZ v této profesi v registru ÚP. Tento tradičně dlouhodobě přetrvává např. u profese číšník–servírka a kuchař. Uvedený rozpor lze vysvětlit jednak odloučeností pracovišť, často bez možnosti ubytování, směnným provozem (týdenní turnusy), příp. neplněním dalších předpokladů pro výkon profese požadované zaměstnavateli (např. dostatečná praxe, užší odbornost, různá profesní oprávnění, resp. jejich kombinace, zdravotní předpoklady apod.)

Mezi důvody, které vedly k dlouhodobému neobsazení dalších zmiňovaných míst, patřily zejména: nedostatek UoZ v evidenci s požadovanými předpoklady pro jejich výkon – kvalifikačními předpoklady (vyučení v oboru, resp. vyučený), nedostatečnou praxí, zdravotními předpoklady, manuální zručností, dobrou pracovní morálkou, příp. absencí dalších požadovaných předpokladů pro výkon profese (řidičská oprávnění na VZV, osobnostní předpoklady a další specifické předpoklady).

2.6.6 Dojížd'ka za prací

Kromě samotného Třince je pro celý region a především Jablunkovsko typický, vzhledem k nedostatku pracovních příležitostí, velmi vysoký podíl vyjíždějících za prací mimo obec. Přestože Jablunkov je obcí s rozšířenou působností a přirozeným centrem regionu, nedostatek pracovních míst na Jablunkovsku zapříčiňuje skutečnost, že ze všech obcí Jablunkovska směřuje nejsilnější **vyjížd'ka do Třince**.

S výjimkou obcí Horní Tošanovice a Třanovice dojíždí ze všech ostatních obcí nejvíce zaměstnaných do Třince. Nejvíce z Vendryně, Bystřice a Nýdku, odkud vyjíždí za prací do Třince více než 70% všech zaměstnaných obyvatel. Celkově nejvyšší počet zaměstnanců ale dojíždí z Českého Těšína, celkem 1271.

Při analýze dojížd'kového zázemí měst v regionu je na Jablunkovsku patrný souběh jejich střediskových funkcí, tedy Jablunkov jako přirozené regionální centrum, který však kvůli nízkému počtu pracovních míst není dominantní z hlediska dojížd'ky za prací, kde u všech obcí převažuje **výrazný dojížd'kový proud do Třince**. Ve většině případů jde o více než 50% ekonomicky aktivních obyvatel obce.

Tabulka: Bilance dojížděky za prací v Třinci

Obec	Počet zaměstnaných v obci	Počet vyjíždějících do Třince	Podíl vyjíždějících do Třince ze všech zaměstnaných (v %)
Bukovec	417	204	48,9
Bystřice	1 578	115	7,3
Dolní Lomná	216	105	48,6
Hnojník	422	93	22,0
Hrádek	645	393	60,9
Jablunkov	1 413	766	54,2
Mosty u Jablunkova	1 157	580	50,1
Návsí	1 174	602	51,3
Nýdek	584	419	71,7
Písečná	277	114	41,2
Ropice	448	255	56,9
Smilovice	194	93	47,9
Střítež	300	125	41,7
Vendryně	1 334	992	74,4
Vělopolí	61	34	55,7
Český Těšín	4 626	1 229	26,6

Do Třince tedy dojíždí celkem 6 657 pracovníků. **Třinec je centrem zaměstnanosti regionu**, dojížděka několikanásobně převyšuje vyjížděku, opačná situace je v Českém Těšíně, vyjížděka za prací převyšuje dojížděku, z čehož plyne i malá velikost obce s rozšířenou působností Český Těšín, protože vymezování správních obvodů při reformě veřejné správy probíhalo právě z velké části na základě analýzy dojížděkových zázemí měst a obcí.

2.7 Vzdělávací sektor

Občanská vybavenost je tvořena zařízeními, která nabízejí služby občanům ve sféře vzdělávání, zdravotnictví, sociálních služeb, finančních a peněžních služeb apod. Vzdělávací zařízení představují školy a další vzdělávací instituce. V regionu je mj. až 55 základních škol, dále čtyři střední odborná učiliště, šest středních odborných škol a tři gymnázia. Oproti roku 2006 došlo ke změně u Střední školy, Třinec – Kanada, p. o., která byla 1. září 2009 změněna na soukromou Střední odbornou školu Třineckých železáren.

Možnosti dálkového studia nabízí pouze SOŠ a SOU podnikání a služeb Jablunkov, Střední škola zemědělská, Český Těšín v oboru podnikání a dále Střední škola hotelová a obchodně podnikatelská, Český Těšín v oborech provoz obchodu a společné stravování. Vzhledem ke skutečnosti, že region je silně hutnický a strojírenský, je **tato nabídka samozřejmě velmi neuspokojivá a neodpovídá potřeb trhu práce ani prognózám vývoje zaměstnanosti v regionu Třinecka.**

2.8 Cestovní ruch

Odvětví cestovního ruchu můžeme chápat jako souhrn aktivit služeb stravovacích, ubytovacích, dopravních, informačních, směnářských, služeb cestovních kanceláří a agentur, kulturně – rekreačních, a dalších aktivit s těmito službami souvisejícími.

Cestovní ruch představuje u nás i ve světě velmi dynamicky se rozvíjející segment ekonomiky. Přispívá k vyrovnání negativní bilance zahraničního obchodu. Svým objemem tržeb se řadí ve světě na třetí místo za petrochemický a automobilový průmysl a rovněž rozsahem zaměstnanosti a tvorbou kvalitních pracovních příležitostí patří mezi nejvýznamnější ekonomická odvětví. **Již dnes je v cestovním ruchu zaměstnaný každý desátý člověk na světě.**

Vzhledem k tomu, že cestovní ruch podléhá ekonomickým vlivům méně než ostatní odvětví ekonomiky, je potřebné podporovat jeho rozvoj především v regionech, které jsou náchylné k růstu nezaměstnanosti. Neprofitují z něj pouze ubytovací zařízení a cestovní kanceláře, ale v podstatě celý region – sportovní zařízení, banky, směnárny, maloobchodní sítě atd. Cestovní ruch přispívá významně i rozvoji infrastruktury, která slouží nejen dalšímu rozvoji turismu v regionu, ale i místnímu obyvatelstvu.

Region Těšínsko, Třinecko a Jablunkovsko je díky své geografické poloze, členitému reliéfu, přírodním podmínkám, možnostem sportovních aktivit, kulturním a přírodním památkám vhodnou oblastí pro cestovní ruch. Cestovní ruch a turistika patří k hlavním rozvojovým prioritám regionu.

Region leží v severovýchodním cípu České republiky, v Moravskoslezských Beskydech, Slezských Beskydech a Jablunkovském meziohří. Dle agentury Czech Tourism je součástí turistického regionu Severní Morava a Slezsko, turistické oblasti Těšínské Slezsko a spadá do turistické zóny Těšínské Beskydy. "

Počet příjezdů hostů v hromadných ubytovacích zařízeních za rok 2009 pro oblast Těšínského Slezska činil 53 327, z toho 43 002 z České republiky. V turistickém regionu Severní Morava

a Slezsko počet příjezdů hostů činil 931 736, z toho 781 853 z České republiky. Tato čísla je zapotřebí interpretovat z většího množství hledisek:

- Pouze cca 20% ze všech návštěvníků ubytovacích zařízení tvoří cizí státní příslušníci, podstatná část z nich jsou navíc korporátní klienti přijíždějící do Třince. Vzhledem k hraniční poloze zejména s Polskou republikou je nabíledni, že se – především na Jablunkovsku - **zatím naprosto nedaří přitahovat polské klienty**, kteří přitom o celou ČR vykazují konstantní vysoký zájem, a kteří by v regionu mohli nalézt možnosti vyžití jak pro zimní, tak i letní rekreaci s minimálním negativním dopadem jazykové bariéry. S ohledem na geografickou blízkost Wisly jakožto jednoho z hlavních polských horských středisek a polské části Beskyd je zapotřebí věnovat pozornost přilákání zejména polské klientely.
-
- Údolí Řeky, údolí Tyry a celé Jablunkovsko jsou v celokrajském měřítku významnou rekreační oblastí, která je spádová pro chataře z okresů Frýdek-Místek, Karviná a Ostrava, což do určité míry objasňuje nižší počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních.

Tabulka: *Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení pro turistickou oblast Těšínské Slezsko*

Rok	Počet příjezdů hostů	Z toho rezidenti	Počet přenocovaných	Z toho rezidenti
2000	57 717	50 528	513 417	470 166
2001	59 528	49 594	439 783	394 326
2002	66 427	53 908	435 555	382 623
2003	60 727	48 016	428 852	375 593
2004	48 593	38 843	394 525	361 166
2005	51 678	41 166	396 935	338 736
2006	53 633	42 839	353 055	300 862
2007	57 956	45 645	369 349	313 633
2008	60 995	48 901	371 119	321 973
2009	53 327	43 002	371 294	319 848

Oblast Těšínského Slezska byla mnohokrát svědkem, jak se její hranice posunují sem a tam, podle aktuální politické situace. Právě díky tomu zde zakořenily regionální tradice tří zemí, a to Česka, Polska a Slovenska. **Mezi regionální zvláštnosti oblasti Těšínského Slezska patří folklór, místní kuchyně a těšínské nářečí, které je lokálně nazývané**

„po našimu“ / „po našymu“. Celkovou atraktivitu území navíc zvyšuje zachovalý stav životního prostředí, zejména na Jablunkovsku.

Region Těšínsko, Třínecko a Jablunkovsko uspokojí téměř všechny cílové skupiny. Může nabídnout poznávací turistiku (památky, městská turistika, příroda), aktivní turistiku (pěší turistika, cykloturistika, lyžařská turistika, sjezdové lyžování, golf, ostatní sportovní aktivity), lázeňství, kongresovou a incentivní turistiku i venkovskou turistiku a agroturistiku.

V souvislosti s přeshraničním trhem práce na Třínecku je evidentní, že právě oblast cestovního ruchu, zejména na Jablunkovsku, naprosto nevyužívá potenciálu, který nabízí kombinace geografických a turistických atraktivit regionu, schopnostmi místních se bez problémů polsky domluvit spolu s jeho výhodnou polohou na prahu obrovského polského trhu (do dvou hodin jízdy autem je Jablunkovsko dostupné pro cca 10 milionů Poláků, navíc Poláci jsou tradičně daleko více ochotni se přesunovat).

2.9 Fenomén ESÚS TRITIA

Třínecko leží v srdci většího celku, nově utvořeného Evropského seskupení územní spolupráce (ESÚS) TRITIA tvoří Moravskoslezský kraj, Slezské a Opolské vojvodství a Žilinský samosprávný kraj. S rozlohou 34 069 km², největšími městy Katowicemi a Ostravou, a 7 855 000 obyvateli patří dle statistiky Výboru Regionů EU k největším přeshraničním seskupením současné EU. Na území seskupení, zejména v Moravskoslezském kraji a Slezském vojvodství, je velká koncentrace průmyslových aktérů s velkým podílem těžkého průmyslu. Všechny regiony procházejí restrukturalizací ekonomické základny a zejména v ostravsko-katowické aglomeraci ještě lze očekávat její pokračování. Ve všech čtyřech regionech však mezitím své činnosti zahájili zástupci zpracovatelského průmyslu, s akcentem na automobilový průmysl (Strategie ESÚS TRITIA 2013 – 2020). Se sedmi veřejnými vysokými školami a velkým množstvím dalších poskytovatelů terciárního vzdělávání mohou členské regiony pozvednout i svůj v současnosti nepříliš vyspělý inovační potenciál.

Obdobně, jako je tomu u údolí Horního Rýna, jsou i na území ESÚS TRITIA menší kooperační celky, které nesou název Euroregiony. Konkrétně se jedná o následující seskupení:

- Těšínské Slezsko
- Silesia
- Praděd
- Beskydy

Tři shora uvedená seskupení jsou výsostně česko-polskou záležitostí, přičemž Euroregion Praděd je tvořen i územními celky, které nepatří do regionů tvořících ESÚS TRITIA (jedná se o obce okresu Jeseník, ležící v Olomouckém kraji). Euroregion

Beskydy vyvíjí svoji činnost ve všech třech zemích, na nichž se území ESÚS rozkládá, přičemž na území Polska zasahuje Euroregion Beskydy i do Malopolského vojvodství, které se zatím o zapojení do ESÚS TRITIA pouze zajímá.

Tabulka: základní statistické údaje regionů vytvářejících ESÚS TRITIA (2010)¹

	Moravskoslezský kraj	Opolské vojvodství	Slezské vojvodství	Žilinský kraj
Rozloha	5 427 km ²	9 411 km ²	12 333 km ²	6 788 km ²
Počet obyvatel	1 250 255 ob.	1 033 040 ob.	4 638 462 ob.	694 129 ob.
Hustota ob. na km²	230 ob./ km ²	109 ob./ km ²	376 ob./ km ²	102 ob./km ²
HDP na ob. (EURO)	305 458 Kč – 12 727 €	28 379 Zl – 7 094,7 €	36 126 Zl – 9 031,5 €	10 055 €

Zdroj: ČSÚ, Úřad maršálka Opolského vojvodství, Ekonomická univerzita v Katovicích

Všechny čtyři kraje, které tvoří území ESÚS TRITIA, jsou geograficky výrazně vzdáleny od hlavních měst svých zemí, což platí zejména o Ostravě (377 km od Prahy) a Opolí (313 km od Warszawy). Jádro celého území seskupení tvoří ostravsko-katowická aglomerace, která je v rámci celé EU - společně s aglomerací kolem Madridu – s 5,3 miliony obyvatel šestou nejlidnatější městskou oblastí (METROBORDER 2010, s. 21). Zatímco Slezské vojvodství a Moravskoslezský kraj představují urbánnější hustě obydlenou část území seskupení, tvoří Opolské vojvodství a Žilinský kraj její rurálnější část, např. vhodnou jakožto rekreační zázemí seskupení.

Vývoj přeshraniční spolupráce a její governance

Podmínky pro přeshraniční spolupráci v regionech, které v současnosti tvoří seskupení TRITIA, byly po roce 1989 na úrovni národních států poznamenány několika důležitými událostmi. Zřejmě nejdůležitějším rámcovým impulsem bylo podepsání tzv. Visegrádské

¹ Poznámka: Údaje za rok 2010 – novější data za polská vojvodství nebyla poskytnuta, pro srovnatelnost dat byla i za Moravskoslezský kraj použita data za rok 2010

deklarace v roce 1991, ve které se tehdejší Československo, Polsko a Maďarsko zavázaly mj. k rozvíjení vzájemných kontaktů na subregionální úrovni. Dalším formujícím elementem podoby přeshraniční spolupráce na současném území regiony tvořících seskupení TRITIA bylo rozdělení Československa v roce 1993. Jakkoli rozdělení Československa postavilo bariéru v podobě hranic, tak se tyto hranice nikdy nestaly pro obě země výraznou mentální bariérou. Možná právě proto byla větší pozornost věnována spolupráci na hranici česko-polské, která byla institucionalizována formou Česko-polské mezivládní komise pro přeshraniční spolupráci, ustavené na základě dohody uzavřené mezi vládami obou zemí v září 1994 (Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Polské republiky o přeshraniční spolupráci). Úkolem této mezivládní komise je stanovení směrů a forem přeshraniční spolupráce, zkoumání problémů, které tuto spolupráci ztěžují, a zpracovávání doporučení vedoucích k odstranění těchto problémů.

Na území seskupení TRITIA byla v 90. letech 20. století podoba provádění přeshraniční spolupráce determinována tehdejší podobou veřejné správy s neexistujícími kraji. Přeshraniční spolupráce byla ve světle výše popsaného vývoje a rámcových podmínek stanovených česko-polskou mezivládní dohodou uskutečňovaná převážně zdola. Pomineme-li třístranné česko-polsko-německé euroregionální iniciativy na tamním trojmezí, můžeme konstatovat, že na česko-polské bilaterální úrovni se, a zdaleka nejen díky proaktivní roli polské menšiny, vedoucí iniciativy chopilo Těšínské Slezsko. Mezníkem se stal 22. duben 1998, kdy vznikl Euroregion Těšínské Slezsko.

Klíčovou rolí při zakládání euroregionu hrály samosprávy z obou stran hranice, čemuž odpovídaly i hlavní aktivity Euroregionu vymezené v zakládající smlouvě (Euroregion Těšínské Slezsko, 1998):

- výměna zkušeností a informací při rozvoji regionu;
- výměna zkušeností a informací z oblasti trhu práce;
- spolupráce při územním plánování;
- řešení společných zájmů v oblasti dopravy, komunikací, spojů a bezpečnosti obyvatel;
- řešení společných problémů ekologie a životního prostředí;
- spolupráce při prevenci a řešení důsledků živelných pohrom;
- spolupráce v oblasti hospodářské a obchodní;
- rozvoj turismu a cestovního ruchu včetně rozvoje a dalšího zlepšování hraničního styku;
- akce podporující rozvoj kultury, osvěty a sportu, zejména poskytování informací o jednotlivých aktivitách;
- kulturní výměny a péči o společné kulturní dědictví;
- vzájemná spolupráce záchranných a horských služeb na území Euroregionu;

- spolupráce mezi školami a mládeží na území Euroregionu.

Euroregion Těšínské Slezsko již krátce po svém vzniku prokázal svoji životaschopnost a stal se poměrně důležitým aktérem zejména z hlediska plánování infrastrukturních akcí a podpory hospodářské spolupráce a cestovního ruchu (měřeno objemem získaných financí z grantových programů EU). Čím dál tím více bylo také patrné, že důležitým faktorem spouštějícím podobu provádění přeshraniční spolupráce budou i v podmínkách česko-polsko-slovenského pomezí evropské fondy. Euroregiony totiž záhy po svém vzniku dostaly významnou roli při práci s evropskými dotačními prostředky, což vedlo k euroregionálnímu boomeru v předvstupním období a vzniku některých územně sporných útvarů – příkladem může být Euroregion Beskydy, pokrývající části území ČR, Polska i Slovenska, přičemž ale obchází česko-polskou hranici (na které je Euroregion Těšínské Slezsko).

Přeshraniční spolupráce po roce 2000

Zejména v souvislosti s dotačními před vstupními programy EU a vznikem samosprávných regionů v obou zemích nabrala přeshraniční spolupráce na česko-slovensko-polském trojmezí na začátku první dekády 21. století na intenzitě, což do velké míry kopírovalo rozvoj česko-německých kooperačních celků. Reforma veřejné správy, která proběhla v poměrně krátkém sledu v ČR, na Slovensku i Polsku, přinesla samosprávné mezičlánky mezi centrálními vládami a místními samosprávami a připravila tak příznivější podmínky pro nové pojetí přeshraniční regionální spolupráce.

Historické rozdíly mezi všemi třemi zeměmi způsobily i odlišnosti v organizaci veřejné správy. Nově vzniklé sousedící kraje tak mají nejen rozdílnou velikost, ale i kompetence a úroveň nezávislosti na centru. Můžeme konstatovat, že nejvyšší míru samosprávy požívá český model, protože v rámci smíšeného modelu veřejné správy v ČR jsou zdejší krajské úřady pověřeny rovněž výkonem části státní správy, za který – velice zjednodušeně - nezodpovídají volení členové krajských zastupitelstev, ale ředitelé krajských úřadů (Potůček 2006).

Po konstituci všech krajů až do rozšíření EU v roce 2004 byly všechny regiony zaneprázdněny samy sebou – úřady vznikaly a jejich aktivity se tak projevovaly především dovnitř. Až po určité době, která může být pro zjednodušení vymezena rokem 2004, začaly zejména v souvislosti s využíváním prostředků ze strukturálních fondů pro přeshraniční spolupráci s přípravou konkrétnějších forem spolupráce.

Přesto však hodnotíme tehdejší kvalitativní úroveň spolupráce Moravskoslezského kraje se Slezským vojvodstvím a Žilinským samosprávným krajem poměrně zdrženlivě. Vzájemná spolupráce trpěla nahodilostí a skutečností, že nebyla opřena o žádnou dlouhodobou koncepci. V rámci prvního programovacího období EU, kdy byly do čerpání zapojeny i nové členské země, i stávajícího období 2007 až 2013, se spolupráce projevovala zejména v podobě

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

společných zejména infrastrukturních projektů, občas doplněných o aktivity v oblasti krizového řízení, životního prostředí a cestovního ruchu.

Až od roku 2009 lze pozorovat změnu: všechny tři regiony po roce 2004 zažily období ekonomického boomu, který byl pozastaven až globální krizí. Prudký růst a příchod globálních hráčů způsobil jednak emancipaci v přístupu regionálních politiků, tak i potřebu, aby veřejná správa v rámci všech sousedících krajů dokázala vytvořit podnikům takové podmínky, aby byly schopny kooperovat v rámci širšího prostoru (např. dodavatelské řetězce související s boomem automobilového průmyslu; viz nové továrny stejného koncernu v Žilinském samosprávném a Moravskoslezském kraji).

Prudký nárůst ekonomické aktivity provázela vysoká intenzita dopravy, která zvýraznila nedostatečnost infrastruktury ve všech třech zemích. Proto se zástupci politického vedení krajů shodli na potřebě užší spolupráce jak v oblasti dopravy, tak i v souvisejících oblastech krizového řízení, rozvoje lidských zdrojů a cestovního ruchu. Rozhodnutí o vyšší kvalitě této spolupráce úzce souvisela s možností, která byla prostřednictvím novelizace zákona o podpoře regionálního rozvoje otevřena v červnu 2009 i pro Českou republiku: zřídit společné česko-polsko-slovenské Evropské seskupení územní spolupráce.

Jedním z rozhodujících motivů, proč usilovat o založení seskupení, byly rovněž otevřeně proklamované ambice regionů více ovlivňovat distribuci prostředků z programů přeshraniční spolupráce, které jsou zatím centralizovány v rukou pražských, varšavských a bratislavských ministerstev. Již v době prvních formulací těchto cílů bylo zřejmé - a výsledky dotazníkového šetření to potvrdily - že právě tato ambice ohrožuje dosavadní „přeshraniční monopol“ ministerstev a euroregionů a nastavuje faktické limity efektivní víceúrovňové správě přeshraničních území. Za tento stav jsou však zodpovědní všichni relevantní aktéři, tedy centrální úroveň, euroregiony i samotné kraje.

3. Fenomén pohraničí

3.1 Obecná situace v EU

Pohraničí všude ve světě se vyznačuje značným zaostáváním v rozvoji většiny území oproti jiným částem obou států, také regionální rozvoj zde probíhá podstatně jinak než v ostatních oblastech. Přitom se rovněž uplatňuje role „mikroklimatu“ uvnitř pohraničí, součástí zdejšího vývoje je také tvrdá ekonomická konkurence oblastí po obou stranách hranice navzájem, založená na krátkodobých komparativních výhodách většinou bez ohledu na sociální a ekologické důsledky v těchto regionech. „Život zády ke zdi“ – dřívější symbol odvrácení od sousedů prostřednictvím státních omezení – určuje nadále myšlení a jednání lokálních aktérů v pohraničí.

V rámci celé EU lze konstatovat, že až na některé výjimky platí ve většině pohraničních oblastí převažující mód života zády ke zdi. Faktické odstranění hranic nevedlo k nárůstu v přeshraniční interakci v oblasti přeshraniční mobility pracovní síly. **Celoevropsky přetrvávajícím vzorcem chování je přeshraniční imobilita pracovníků.**

Ze studie zaměřené na situaci v oblasti přeshraničního trhu práce, která byla na základě zadání Evropské komise zpracována v roce 2009, tato skutečnost jednoznačně vyplývá. **Výjimkami jsou pouze skandinávské regiony a dále ty přeshraniční regiony, které dokázaly k ustanovení přeshraničního trhu práce využít zejména existenci regionálně signifikantního ekonomického motoru, který nabízí vysoký počet dobře placených pracovních míst. Za takovýto motor lze považovat zejména Lucemburk v rámci francouzsko-německo-belgicko-lucemburského Velkého Regionu. Lucemburk je v celoevropském měřítku hlavní cílovou destinací pro každodenní dojíždění za prací, přičemž pracovat tam jezdí zejména Francouzi, ale v poměrně podstatné míře také Němci a Belgičané. Pracovní místa v Lucemburku nabízená jsou převážně spojena s finančním sektorem, bankovníctvím a administrativou. Dalším celoevropsky významným motorem je Basilej, která je ekonomickým motorem francouzsko-německo-švýcarského přeshraničního regionu označovaného jakožto Údolí Horního Rýna. Basilej je známa dostatečnou nabídkou pracovních pozic v oblastech s vysokou přidanou hodnotou, jakožto příklad může být uveden zejména farmaceutický průmysl.**

Pokud je z předchozích odstavců jasně patrné, že **pro funkční přeshraniční trh práce je zapotřebí jasný ekonomický motor spojený s dostatkem dobře placených pracovních míst pro kvalifikovanější pracovní sílu**, nabízí se otázka, jestli je otázka přeshraničního trhu práce pro region Třinecka zajímavá, odmyslíme-li si výsostnou příhraniční polohu regionu. Potenciálně kladnou odpověď může poskytnout výzkum provedený Asociací evropských hraničních regionů, který by nedávno ukončen a byl na problematiku přeshraničních trhů práce přímo zaměřen.

Tento průzkum rozděluje hranice v EU do čtyř kategorií:

- Staré vnitřní hranice (mezi zeměmi, které tvořily EU do východního rozšíření v roce 2004) – EU15.
- Staré vnější hranice (mezi starými a novými členskými zeměmi, např. ČR-Německo).
- Nové vnitřní hranice (mezi novými členskými zeměmi, tedy včetně Trojmezí a Třinecka).
- Nové externí hranice (např. Slovensko a Ukrajina).

Výzkum provádí SWOT analýzu každého z těchto typů hranic, přičemž pro kategorii nové vnitřní hranice – tedy „naše“ hranice na Třinecku - konstatuje všeobecnou nízkou míru přeshraniční mobility na trh práce.

S - Silné stránky	<ul style="list-style-type: none"> - Existující funkční sítě provozující přeshraniční spolupráci - Vysoká úroveň motivace a kompetence pracovní síly - Vysoký počet lokálních kooperačních iniciativ, zejména euroregionů
W -Slabé stránky	<ul style="list-style-type: none"> - Strukturální problémy trhu práce - Nedostatečná nabídka pracovních pozic s prvkem inovace - Nedostatečná propojení v oblasti veřejné dopravy - Nedostatečně rozvinutá přeshraniční spolupráce v oblasti trhu práce - Nízká nabídka poradenských služeb pro stávající i potenciální přeshraniční pracovníky
O – Příležitosti	<ul style="list-style-type: none"> - Rozšíření přeshraniční spolupráce také na oblast hospodářského sektoru a podpory podnikavosti - Posílení nabídky poradenských a konzultačních služeb pro přeshraniční pracovníky stávající či potenciální - Tvorba průmyslových a vzdělávacích klastrů v příhraničních oblastech - Společný přeshraniční monitoring trhu práce
T – Hrozby	<ul style="list-style-type: none"> - Vystěhování mladých lidí do jiných zemí či městských aglomerací - Zranitelná pozice v oblasti globální kompetitivnosti - Negativní demografické trendy

Můžeme konstatovat, že většinu zjištění SWOT analýzy můžeme aplikovat také na region Třinecka. Na Třinecku existují funkční sítě provozující přeshraniční spolupráci. Některé z těchto sítí jsou spojeny s činností Euroregionu Těšínské Slezsko, jiné jsou vedeny zejména městy a organizacemi spolkového typu. Pochybovat lze o kompetenci pracovní síly, pokud se jedná o jiné oblasti ekonomické činnosti nežli hutnictví železa. Na druhé straně nelze pochybovat o motivovanosti místní pracovní síly, zejména s dosud na Třinecku silně přítomným étosem práce.

V oblasti slabých stránek je diagnostika zcela vystihující, všechny body v přehledu uvedené lze aplikovat na Třinecko. **Největší problém je v malém počtu pracovních míst s aspektem inovací, naopak nejlépe jsou vyvinuta propojení v oblasti veřejné dopravy mezi Třineckem a slovenským regionem Kysuc, což je dáno tradicí dojíždění obyvatel Kysuc za prací do železáren.**

Právě tento projekt jednou z aktivit vedoucích k naplnění příležitostí identifikovaných ve SWOT analýze, společně s dalšími iniciativami, prováděnými nejčastěji samosprávnými celky - obce na úrovni euroregionů, samosprávné kraje pak pomocí zakládání Evropského seskupení územní spolupráce TRITIA (ESÚS TRITIA).

Třinecko rovněž reálně zažívá negativní dopady některých hrozeb, které byly identifikovány ve studii AEER. Nejpalčivější z nich je **časté opouštění regionu mladými lidmi**, kteří v něm nenaleznou odpovídající pracovní uplatnění.

3.2 Dotazníkové šetření v regionu Třinecka

Pro potřeby zpracování této mapovací studie byli aktéři nějakým způsobem zapojeni do problematiky přeshraničního trhu práce na Třinecku pořádání o spolupráci při vyplňování dotazníku, který byl zaměřen **na identifikaci bariér a obecného vnímání možného vzniku přeshraničního trhu práce na Třinecku.**

Úvodem je zapotřebí konstatovat, že na průzkumu participující respondenti nejčastěji vnímají **otázku přeshraničního trhu práce jakožto recept na možná řešení na trhu práce, potenciálně zajímavé téma či existující realitu.** Respondenti pouze v malém počtu případů hodnotili tuto otázku jako žádné či velmi malé téma.

Další sekci dotazníku tvořily bariéry (vzniku) přeshraničního trhu práce. Drtivá většina respondentů se shodla na tom, že **zásadní bariérou je nízký počet volných pracovních míst na Třinecku i v blízkém zahraničí.**

V oblasti rozdílnosti daňových a sociálních systémů se respondenti neshodli – mírná většina z nich vnímá tuto rozdílnost jako zásadní bariéru v rozvoji přeshraničního trhu práce, což však není sdíleno asi 40% respondentů, kteří v této rozdílnosti nespatřují zásadní bariéru.

Respondenti vnímají **jakožto velkou existující bariéru nedostatek informací o volných pracovních místech v přeshraničním kontextu**, na čemž se shodli velkou většinou zúčastněných. Obdobně je jakožto **zásadní bariéra rovněž vnímána absence nebo velmi malá úroveň informací o trzích práce sousedních zemí obecně**.

Překvapivá byla zjištění učiněná v rámci dotazu, zdali mohou být různé příjmové úrovně mezi jednotlivými částmi přeshraničního regionu bariérou. Necelá polovina dotazovaných vnímala tuto skutečnost jako zásadní bariéru, což je v kontrastu s celoevropsky platným poznatkem, že právě příjmové disproporce jsou jedním z motorů, které motivují pracovníky k hledání pracovních míst za hranicí. Toto lze vysvětlit nedostatečným popisem dotazu v dotazníku, avšak pouze částečně.

Naopak jako nevýznamná či neutrální byla jakožto možná bariéra vzniku přeshraničního trhu práce na Třinecku uváděna **jazyková rozdílnost**. Právě Třinecko může hrát roli tzv. **jazykového mostu**, což je termín označující město či oblast přeshraničního regionu, jehož obyvatelé jsou schopni zvládnout komunikaci ve více jazycích daného území. Díky historickému vývoji i přítomnosti polské národnostní menšiny na Třinecku vyšší míra znalosti jazyků obou sousedů, nežli je tomu na Kysucích či polské straně Těšínského Slezska. **Takovýmto jazykovým mostem jsou i ve studii v pozitivních souvislostech zmiňované Basilej a Lucemburk**.

Zásadní bariérou je takřka pro všechny dotazované naprostá nepřipravenost obyvatel a institucí regionu uvažovat přeshraničně. Toto zjištění je zcela v souladu s opakovaně zmiňovaným vzorcem chování „čelem ke zdi“ či přeshraniční imobility.

Spíše nepodstatnou či neutrální bariérou je pak vzájemné uznávání kvalifikací a diplomů, což se nijak neliší od zkušenosti přeshraničních oblastí jiných částí Evropy.

Podstatnou bariérou, která brání rozvoji vzniku přeshraničního trhu práce na Třinecku, je nedostatek takových přeshraničních sítí, které by byly na tuto problematiku orientovány. Zdá se tedy, že ani Eures-T, ani struktury Euroregionu Těšínské Slezsko nejsou v očích respondentů dostačující.

Jednou z menších možných bariér vzniku přeshraničního trhu práce je dle respondentů nelegální zaměstnání polských a slovenských pracovníků na Třinecku.

Respondenti dotazníkového šetření pak příliš nevěděli, jak naložit s otázkou, zdali stávající přítomnost slovenských a polských podnikatelů a živnostníků na Třinecku nestaví celý problém do akademické roviny. Většina respondentů, kteří nezvolili neutrální odpověď, pak nespatořovala v této přítomnosti žádnou bariéru.

Jakožto zásadní bariéry byly hodnoceny dvě oblasti: absence ekonomického motoru typu Basileje/Lucemburku nabízejícího vyšší výdělků (což je zajímavé, protože prosperita regionu dlouhodobě stojí a padá s Třineckými železárnami, které nabízejí vyšší výdělků, nicméně v očích respondentů nejsou tyto rozdíly tak významné) a malé propojení ve sféře veřejné dopravy – jakkoli tyto bariéry je méně významná než předchozí „absence ekonomického motoru“.

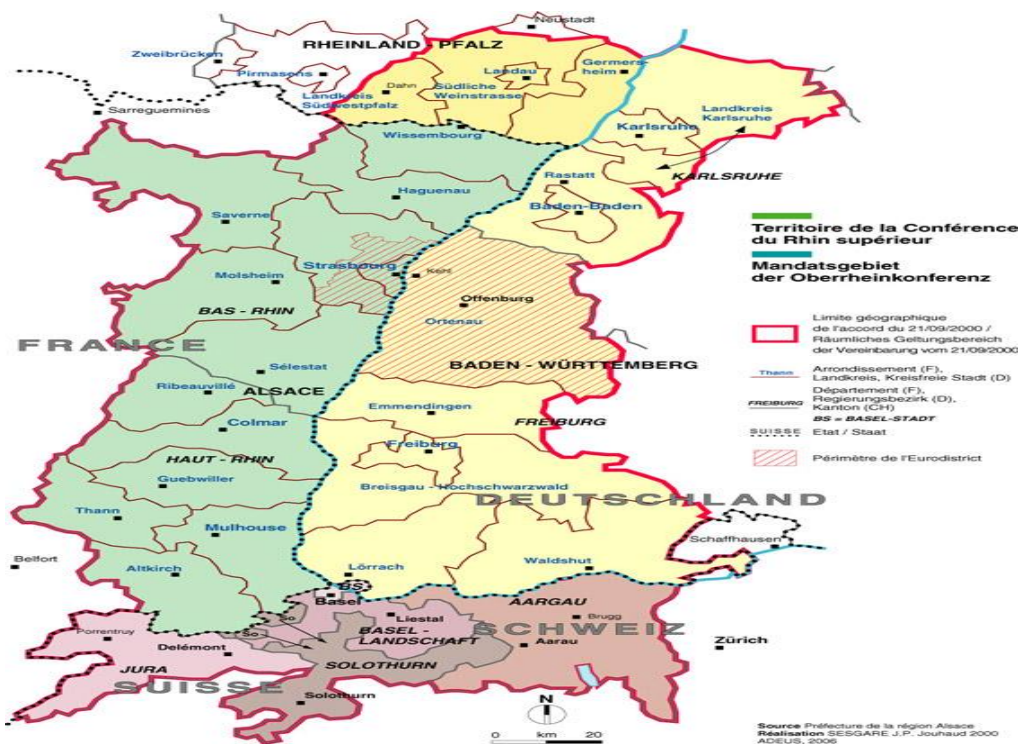
V oblasti možných opatření pak respondenti doporučují zejména **organizaci pracovních burz či přeshraničních trhů pracovních příležitostí, což by mělo být doplněno o propojení nabídky pracovních pozic na Třinecku s nabídkou v blízkém příhraničí.** Na těchto doporučeních se shodla absolutní většina respondentů.

Část dotazovaných pak vnímá jakožto potřebné **propagaci jazykové výuky a upravení školních osnov tak, aby byli budoucí zaměstnanci na možnost hledat práci přeshraničně připraveni.**

4. Přeshraniční spolupráce v Eurodistriktu Štrasburk – Ortenau

Mapovací studie potenciálu vzniku trhu práce na Třinecku je realizována v rámci projektu, který má za cíl na Třinecko dostat know-how z oblasti Horního Rýna, francouzsko-německo-švýcarského přeshraničního třístranného regionu. Na území Horního Rýna přeshraniční spolupráce probíhá jak na úrovni velkých územních celků, ale také na geografické úrovni n+1 a n+2, tedy na úrovni municipální a mikroregionální (tedy taková geografická úroveň, kde hrají rozhodující roli města, nikoli regiony. Jejím projevem jsou čtyři Eurodistrikty, které jsou rozlohou i počtem obyvatel velmi podobné česko-polským euroregionům. **Pro potřeby mapovací studie jsme vybrali Eurodistrikt Štrasburk-Ortenau**, protože je – pokud odmyslíme fenomén Štrasburku - **nejvíce podobný Euroregionu Těšínské Slezsko**, jehož je Třinecko na české straně nejvýznamnějším ekonomickým motorem.

Mapa Eurodistriktu Štrasburk – Ortenau (www.eurodistrikt.eu)

Eurodistrikt Štrasburk – Ortenau lemuje oba břehy Rýna na jeho horním toku. V Eurodistriktu žije 900 000 lidí, přičemž polovina z nich obývá francouzskou část, tedy aglomeraci jedné z evropských metropolí (ve smyslu sídla mezinárodních institucí) Štrasburku, druhá polovina obývá podstatně větší rozlohu rurálnější německé části.

V roce 2005 byla podepsána zakládající smlouva Eurodistriktu Štrasburk – Ortenau. V rámci celého údolí Horního toku Rýna se oblast Eurodistriktu Štrasburk – Ortenau vyznačuje tím, že má ambice nazývat se laboratoří pro testování nových přístupů v územní soudržnosti a přeshraniční spolupráce, trh práce je významnou součástí tohoto kooperačního úsilí.

4.1 Struktura Eurodistriktu

Eurodistrikt nebyl jednotnou organizací opřenou o zakládající smlouvy či právní normu, dlouho šlo spíše o souhrnné označení aktivit a kooperačních sítí aktérů přeshraniční spolupráce. Výkonná rada Eurodistriktu byla složena pouze ze zástupců veřejné správy, přičemž za francouzskou stranu ji tvořili zástupci Urbánní komunity Štrasburk (jedná se o svazek obcí v čele se Štrasburkem, na tento svazek delegují zástupci členských municipalit některé kompetence), z německé zástupci okresu Ortenau a starostové větších měst regionu. Výkonnou radu vedli dva „mluvčí“, jeden z každé strany, na základě nominace ostatními členy této výkonné rady. Setkání rady jsou minimálně dvě ročně, v praxi většinou čtyři- až šestkrát.

4.2 Hlavní oblast činnosti ESÚS Eurodistrikt Štrasburk - Ortenau

Dle rozhovorů s aktéry přeshraniční spolupráce učiněných v samotném regionu a oficiálních dokumentů Eurodistriktu lze identifikovat tři hlavní oblasti, v nichž chtějí zástupci obou stran spolupracovat (www.eurodistrikt.eu):

1. Společné akce organizované německými a francouzskými občany v regionu. Jde o širokou škálu aktivit, které jdou od kulturních po sportovní akce. V zásadě jde o původem francouzské události, které v průběhu integračního procesu „překročily řeku“.
2. **Další upevňování a zkvalitňování činnosti existujících přeshraničních sítí jakožto platformem nezbytných pro pokračující dobrou přeshraniční spolupráci.**
3. Konkrétní aktivity v oblastech, ve kterých se přeshraniční spolupráce již osvědčila jakožto vhodný nástroj pro zlepšování kvality každodenního života tamního obyvatelstva. Jedná se zejména o **následující, níže popsané oblasti spolupráce:**

Ekonomika/zaměstnanost

Služby zaměstnanosti v obou zemích nejsou v kompetenci samosprávných jednotek na úrovni obcí. O to více je pozitivní, že (francouzským státem a německou spolkovou zemí řízené) služby zaměstnanosti na obou stranách Eurodistriktu aktivně spolupracují. **V cílovém regionu funguje informační systém INFOBEST, který mimo jiné plní daty právě zástupci služeb zaměstnanosti a jenž poskytuje dostatek informací ohledně zaměstnávání na obou stranách hranice. Kooperace v oblasti zaměstnanosti je nezbytností, protože více než 30% průběžného obyvatelstva denně dojíždí za prací na druhou stranu hranice.**

Životní prostředí

V současné době je předmětem spolupráce v této oblasti zejména otázka společného přístupu k odpadovému hospodářství.

Mobilita a dopravní infrastruktura

Eurodistrikt v této oblasti již dosáhl integrace systému veřejné dopravy, jednotného tarifního systému, a dále uvažuje o prodloužení tramvajových linek ze Štrasburku do německého Kehlu. Z vyjádření zástupců hornorýnských odborníků na přeshraniční spolupráci jednoznačně vyplývá, že **systémy veřejné dopravy na obou stranách hranice jsou velmi propojené/integrované zejména díky trhu práce fungujícímu přeshraničně.**

Administrativní aspekty přeshraničního území

Zde je předmětem spolupráce eliminace neustále se objevujících administrativních nesouladů, na příklad v oblasti školní docházky apod. Školy na celém Horním Rýnu akceptují skutečnost přeshraničního trhu práce, spolupracují např. v oblasti výuky sousedního jazyka.

Spolupráce v oblasti sociálních věcí a bezpečnosti

Stárnutí populace je společným problémem Eurodistriktu, jakkoli francouzská strana má vyšší podíl imigrace z řad původem neevropského obyvatelstva, které je v průměru mladší. Nicméně v důsledku nižších cen nemovitostí na německé straně je připravován systém společné péče o seniory na německé straně.

V oblasti zdravotnictví se zatím spolupráce omezila pouze na oblast záchranné služby, kdy mají sanitky z obou stran hranice právo absolutní přednosti v jízdě.

V oblasti bezpečnosti funguje spolupráce v oblasti krizového řízení, např. mezi oddíly rýnské říční policie na obou stranách hranice.

4.3 Nástroje ulehčující spolupráci v oblasti trhu práce

4.3.1 Informační systém INFOBEST

Akronym INFOBEST (z německého INFOrmations- und BEratungsSTelle) představuje síť poradenských služeb založenou veřejnými aktéry z Horního Rýna, který poskytuje občanům, podnikům, zástupcům veřejné správy a politikům poradenství ve všech otázkách, které může přeshraniční spolupráce přinášet, přičemž nejčastěji pomáhají v otázkách přeshraničních pracovníků a s tím souvisejících otázek důchodů a sociálního zabezpečení, a také v otázkách přestěhování se do sousední země - např. v dříve popsaném Eurodistriktu Štrasburk – Ortenau se kvůli levnějším nemovitostem na německé straně Rýna stěhuje čím dále větší množství Francouzů do okresu Ortenau.

S jednou výjimkou INFOBEST PAMINA, který je součástí struktur eurodistriktu, nemají kanceláře INFOBEST žádnou právní strukturu a jsou organizační součástí nositelů a financovatelů konceptu. V současnosti se na zajištění a financování činnosti systému podílí 58 partnerů ze všech úrovní veřejné správy, přičemž hlavní zdroje pocházejí ze tří zdrojů: francouzského státu, (samosprávného) regionu Alsasko a spolkové země Bádensko-Württenbersko.

Samotné fungování kanceláří zajišťují poměrně subtilní pracovní týmy o čtyřech až pěti pracovnících, kteří jsou vždy zaměstnání francouzským či německým partnerem struktury (v rámci INFOBESTu PALMRAIN rovněž švýcarským) a ovládají oba jazyky. Výjimkou – ohledně počtu zaměstnanců - je dvoučlenný tým INFOBESTu PAMINA.

V současnosti pokrývá síť INFOBEST celou šířku hranice mezi Francií a Německem (a na jihu se Švýcarskem) na Horním Rýnu.

Činnost struktury INFOBEST je obyvateli i zástupci politiky, veřejné správy a komerčního sektoru vnímána velmi pozitivně, jak vyplynulo z četných průzkumů (např. Beck 2010, s. 75) a také z osobních rozhovorů s hornorýnskými experty.

4.3.2 EURES-T Horní Rýn

EURES-T Horní Rýn je francouzsko-německo- švýcarskou kooperační strukturou, která je zaměřena na odbourání překážek na přeshraničním trhu práce v Horním Rýnu a zlepšení rámcových podmínek pro jeho provádění. V rámci celé EU je iniciativa EURES zaměřena na informaci o volných pracovních místech, přičemž obvykle je zajišťována zástupci veřejných služeb zaměstnanosti. V celé Evropě rovněž fungují iniciativy EURES-T, které řeší příhraniční oblasti.

Hornorýnský EURES-T se prezentuje jakožto kompetenční centrum pro všechny otázky příhraničního trhu práce, který se zaměřuje na tři hlavní cílové skupiny:

- zájemce o zaměstnání,
- přeshraniční pracovníky,
- zaměstnavatele.

V rámci systému hornorýnského EURES-T, který pokrývá celé území Horního Rýna, jsou kromě veřejných služeb zaměstnanosti zastoupeni rovněž zástupci sociálních partnerů, tedy jak odborů, tak i zaměstnavatelských asociací.

Zejména ve srovnání s velmi formálním pojetí iniciativy EURES-T Beskydy vynikne význam, který je na Horním Rýnu přeshraničnímu trhu práce věnován. Partnerské organizace zapojené do iniciativy hornorýnského EURES-T uvolnily 19 pracovníků, kteří v systému pracují jakožto poradci.

4.4 Zhodnocení spolupráce v Eurodistriktu

V území Eurodistriktu Štrasburk – Ortenau je podle tamních aktérů CBC přeshraniční spolupráce realitou již takřka po dobu poloviny století. Eurodistrikt tak může využívat zkušeností všech kooperačních struktur, které pro umožnění a ulehčení přeshraniční

spolupráce v údolí horního Rýna za toto období vznikly. V malém území může docházet k přeshraniční integraci a potenciál funkční víceúrovňové správy může být v Eurodistriktu plně využit. K tomuto přesvědčení vedou autory zejména následující fakta:

- Francouzsko-německá přeshraniční spolupráce v oblasti Horního Rýna požívá vysokou úroveň politické podpory, místní lidé jsou na spolupráci zvyklí a podporují ji.
- Díky alsaskému dialektu, který je používán na francouzské straně hranice, a jež vychází z němčiny, plní Štrasburk roli jazykového mostu, tudíž integrační procesy probíhají snadněji a více organickým způsobem.
- Do spolupráce jsou zahrnuty veškeré úrovně veřejné správy, které jsou nějakým způsobem relevantní. Nehrozí tudíž tak velké riziko (i když ho nemůžeme zcela vyloučit), že by kooperační proces byl brzděn nepozvanými účastníky z řad státní správy, regionu či jiných subjektů.
- Cílové území je na spolupráci připraveno i infrastrukturně, není velké a kooperační cíle jsou realistické.
- V cílovém území je přeshraniční trh práce realitou, kterou umožňují i ve studii popsané struktury, jako je INFOBEST a EURES-T.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Závěry a souvislosti

Třinecko je oblastí, která se liší od zbytku Moravskoslezského kraje vyšší životní úrovní, nižší nezaměstnaností a obecně daleko lepší sociální situací (např. projekt Centra rozvoje Mastercard). Hlavní příčinou tohoto stavu je bezesporu existence funkčního ekonomického motoru nadregionálního významu, tedy skupiny Moravia Steel tvořenou Třineckými železárnami a jejich dceřinými společnostmi. Mozaika pracovních příležitostí na Třinecku je pak doplněna dalšími významnými zaměstnavateli, a to jak z dalších oblastí sekundárního sektoru, tedy strojírenstvím, léčivý a potravinářstvím, energetikou, tak i z oblastí zdravotnictví (2 nemocnice, veřejná a soukromá) a veřejné správy.

Na číslech uvedených v analytické části je možno vidět, že Třinecko a jeho trh práce představuje lákadlo pro polské a slovenské zaměstnance. Atraktivita Třinecka je umocněna skutečností, že je zde pro slovenské takřka neexistující a pro polské pracovníky minimální jazyková bariéra. **Třinecko je, zejména díky příhraniční poloze k Polsku a přítomností významné polské národnostní menšiny přirozeným jazykovým mostem**, kterým na slovenské straně není Čadca a na polské Těšín.

Vzhledem k několikrát opakované mentální bariéře a vyšším výdělkům v ČR v porovnání s výdělkem na Slovensku a v Polsku jsou zatím **proudy pracovní síly jednosměrné, tedy na Třinecko**. Protože nemáme k dispozici relevantní statistiky, můžeme se spolehnout na kvalifikovaný odhad naprostého minima obyvatel Třinecka pracujících v blízkém polském či slovenském příhraničí.

Je možné očekávat, že se zejména v souvislosti s dynamicky se rozvíjejícím Slezským vojvodstvím a se zahájením činnosti Evropského seskupení územní spolupráce TRITIA, které by mělo podpořit větší integraci na česko-slovensko-polském Trojmezí, jehož jádrem je Třinecko, dočkáme snížení významu mentální bariéry hranic a překonání „defaultního nastavení“ pracovní přeshraniční imobility na trhu práce. K tomuto předpokladu autory vede především cílý přeshraniční nákupní turismus a zkušenosti z integrovanějších částí západní Evropy, zejména Horního Rýna a Velkého Regionu, kde v procesu přeshraniční integrace také volný pohyb zboží předběhl volný pohyb osob.

V blízké budoucnosti je vznik přeshraničního trhu práce na Třinecku významně vázán na nabídku atraktivních pracovních míst. Není zřejmě možné předpokládat, že se jich objeví významné množství zásahem vnějšího investora v segmentu průmyslu. Proto bude zapotřebí mobilizovat vnitřní regionální zdroje, které se mohou objevit zejména ve vztahu k oblasti cestovního ruchu, jejíž potenciál zatím není ani zdaleka využit zejména směrem k potenciální polské klientele.